

SPELBEDERVERS: SEKSUEEL GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG TEN AANZIEN VAN KINDEREN IN DE SPORT*

Tine Vertommen^{1,2}, Nicolette Schipper-van Veldhoven^{3,4}, Kasia Uzieblo^{2,5}, Filip Van Den Eede^{1,6}

1. Collaborative Antwerp Psychiatric Research Institute, UAntwerpen

2. Toegepaste Psychologie, Thomas More, Antwerpen

3. Sportpedagogiek, Windesheim, Zwolle

4. Nederlands Olympisch Comité en Nederlandse Sportfederatie (NOC*NSF), Arnhem

5. Vakgroep Experimenteel-Klinische en Gezondheidspsychologie, UGent

6. Universitaire Ziekenhuisdienst Psychiatrie, Campus UZ Antwerpen

Na de recente onthullingen van seksueel kindermisbruik in de Kerk en in de hulpverlening, wordt terecht de vraag gesteld of ook de sportwereld vatbaar is voor seksueel misbruik, en bij uitbreiding, elke vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Georganiseerde (top-) sport wordt immers gekenmerkt door asymmetrische en nauwe coach-sporterrelaties, een vereiste van lichamelijk contact, een prestatiegerichte focus en competitiedruk. Deze factoren, samen met de vaak erg jonge leeftijd van (top-) sporters, kunnen een voedingsbodem creëren voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. In 2014 werd in Vlaanderen en Nederland een grootschalig onderzoek gevoerd om de prevalentie van seksueel grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van kinderen in de sport te meten (1). Een representatieve steekproef van 4.000 Nederlandse en Vlaamse volwassenen werd retrospectief uitgevoerd via een online survey. Uit de resultaten blijkt dat seksueel grensoverschrijdend gedrag weldegelijk een probleem is in de Vlaamse en Nederlandse sport. Veertien procent van de bevroegde volwassenen ervoer minstens eenmalig een vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag tijdens het sporten voor de leeftijd van 18 jaar. Het prevalentiecijfer in Vlaanderen blijkt significant hoger te zijn dan in Nederland. Verder tonen de resultaten aan dat halebisporters, allochtone sporters, andersvalide sporters en jonge sporters die op internationaal niveau actief zijn een significant verhoogd risico hebben op het ervaren van seksueel grensoverschrijdend gedrag in een sportcontext. Dit artikel staat stil bij de definitie van seksueel grensoverschrijdend gedrag en de methodologische problemen bij het meten van dit concept, om daarna in te zoomen op de resultaten van het Vlaams-Nederlandse prevalentieonderzoek. In een volgende bijdrage zal een stand van zaken van het preventiebeleid in de Vlaamse sportcontext geschetst worden en wordt ook de rol van de sportarts toegelicht.

INTRODUCTIE

Sport is essentieel voor het fysieke en psychosociale welzijn en is de meest beoefende georganiseerde vrijetijdsbesteding van de mens vandaag. De bredere sociale functies van sport zorgen ervoor dat beleidsmakers reeds enige tijd inzetten op sportdeelname voor iedereen (het 'sport-voor-alen-beleid') (2). De negatieve kanten van sport worden

echter slechts zelden belicht. Preventie-initiatieven die de integriteit van jonge sporters pogen te vrijwaren, focussen in hoofdzaak op blessure- of dopingpreventie. Nochtans, de unieke context van competitiesport, gekenmerkt door een asymmetrische relatie tussen coaches en sporters, het vaak onontbeerlijke fysieke contact en het prestatiegerichte beloningssysteem, dragen er toe bij dat de sportcontext

een voedingsbodem kan zijn voor alle vormen van opzettelijk geweld, waaronder seksueel grensoverschrijdend gedrag (3, 4).

WAT IS SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG (SGG)?

De term SGG is een vlag die veel ladingen dekt. SGG omvat elke vorm van seksueel gedrag of seksuele toenadering, verbaal, non-verbaal of fysiek, opzettelijk of onopzettelijk, die door de persoon die het ondergaat als ongewenst of gedwongen wordt ervaren (5). Als richtlijn stelde Sensoa, het Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid, zes criteria op waarbij, bij overtreding van op z'n minst één van zes criteria, sprake kan zijn van SGG: toestemming, vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, context-adequaat, leeftijds- en ontwikkelingsadequaat en zelfrespect (6). SGG varieert dus van verbale intimidatie, over ongewenste fysieke avances en aanrakingen, tot aanranding en verkrachting.

PREVALENTIE SGG

Door de verschillende definities, de variërende onderzoeksmethoden en de gevoeligheid van het thema, is het moeilijk om onderzoeksresultaten wereldwijd met elkaar te vergelijken en een eenduidig beeld te krijgen van de omvang van deze problematiek. Tot voor kort werd er, ingegeven door een aantal sterk gemiddeldiseerde schandalen van seksueel kindermisbruik in Canada, Groot-Brittannië en Nederland, voornamelijk gefocust op seksueel misbruik van kinderen in de sport. Het onderzoek baseert zich hiervoor op de algemene theorieën omtrent kindermisbruik. Daarnaast is er, onder invloed van het feminisme en in navolging van studies naar seksuele intimidatie op de werkvloer, sinds eind jaren 80 onderzoek gevoerd naar seksuele intimidatie ten aanzien van volwassenen, vrouwelijke sporters. Hoewel het hier over twee zeer verschillende vormen van SGG gaat, worden beide toch vaak onder één noemer bekeken en geteld. Zo variëren de prevalentiecijfers van SGG tussen 2 en 50% (7), een spreiding die menige critici de wenkbrauwen doet fronsen en de betrouwbaarheid van deze cijfers ter discussie stelt. Onderzoek waarbij de definitie van SGG eng geoperationaaliseerd werd, bv. wanneer enkel 'hands-on' seksueel contact in rekening gebracht wordt, leverde doorgaans veel lagere prevalentiecijfers op (8).

Bij de interpretatie van deze studieresultaten is opmerkelijk geboden. Vaak kennen de studies een (te) laag responspercentage en een selecte steekproef (bv. enkel sportende universiteitsstudenten) waardoor een vertekening in de onderzoeksresultaten niet uitgesloten kan worden. De meerderheid van de studies heeft alleen vrouwelijke sporters bevraagd die door mannen gecoacht worden, waardoor er nauwelijks cijfers bekend zijn over SGG bij mannelijke sporters, SGG gepleegd door vrouwelijke coaches of SGG bij sporters onderling. Ook werd er tot

nog toe nauwelijks aandacht besteed aan de prevalentie in specifieke doelgroepen zoals andersvalide sporters en homoseksuele, lesbische of biseksuele ('holebi') sporters. Onderzoek naar SGG ligt bijzonder gevoelig, waardoor we ook rekening dienen te houden met onderrapportage. Verder is het ook algemeen geweten dat het *dark number* bij aangiftes (maar ook bij zelfrapportage) van seksueel geweld ontzettend hoog is, en de gekende cijfers wellicht enkel het topje van de ijsberg bevatten.

VOEDINGSBODEMS VOOR SGG IN DE SPORT

Sport wordt gekenmerkt door enkele waarden en normen die mogelijk aanleiding geven tot het tot stand komen en faciliteren van SGG. Zo werd uit kwalitatief onderzoek met slachtoffers van SGG in de sport duidelijk dat de cultuur van lichamelijke, het nauwe contact tussen coach en sporter, en de druk van prestatie en competitie ervoor zorgen dat er een voedingsbodem ontstaat voor SGG (3, 9). Echter, tot op heden is het onderzoek hiernaar vrij beperkt, waardoor we mogelijk nog geen zicht hebben op alle beïnvloedende factoren.

CULTUUR VAN LICHAAMELIJKHEID

Sport is een zeer fysieke bezigheid. In tegenstelling tot het onderwijs of het bedrijfsleven, heeft een coach de (vaak impliciete) 'toestemming' om een sporter, instructiegerelateerd weliswaar, aan te raken (4, 10). In de meeste gevallen is dit immers uit veiligheidsoverweging of om de sporter een techniek bij te brengen. Toch creëert dit een cultuur van lichamelijke en is het voor de sporter moeilijk om te beoordelen wat aanvaardbaar gedrag is. Deze cultuur creëert een verwachtingspatroon bij alle deelnemers en, zeker wanneer er sprake is van groepsdruk, kan ertoe leiden dat een sporter niet gemakkelijk geneigd zal zijn om zijn of haar grenzen duidelijk aan te geven.

DE COACH-SPORTERRELATIE

De macht van een coach of autoriteitsfiguur over zijn/haar sporter is aanzienlijk. Coach en sporter, zeker op topniveau, brengen heel veel tijd met elkaar door. Coaches hebben zo bijzonder veel invloed op hun sporter, ook buiten de sportclub. Wat start als een professionele relatie, groeit vaak uit tot een zeer persoonlijke relatie. De coach heeft veel macht in handen: macht uitgaande van zijn hiërarchische positie, persoonlijke macht, macht uitgaande van de beloningskracht die hij bezit, macht uit het feit dat hij de sporter kan dwingen iets te doen, macht vanuit zijn expertise in het domein, macht omdat hij de toegang is tot informatie voor de sporter, macht omdat hij het is die de sportcarrière van de sporter mogelijk maakt, en macht vanuit de gehoorzaamheid die de sporter aan de dag legt. Dit machtsverschil kan zorgen voor een bijzonder grote disbalans in de relatie, wat zorgt voor een potentieel risico op misbruik.

In dit verband is het ook zinvol om te refereren naar het concept 'grooming'. Grooming is het proces waarin de pleger zijn slachtoffer isoleert en bewust voorbereidt op het misbruik (9). De pleger probeert langzaamaan het vertrouwen te winnen van zijn uitgekozen slachtoffer en gaat systematisch over tot het vervagen van de interpersoonlijke grenzen (11). Dit proces kan weken, maanden of zelfs jaren duren. De pleger probeert stapsgewijs dichterbij te komen en geheimhouding mogelijk te maken. Het groomingsproces is zeer belangrijk omdat hierdoor zal lijken dat het slachtoffer 'vrijwillig meewerkt' aan het misbruik.

Kinderen zijn, vanuit de afhankelijkheidsrelaties in de opvoeding, uiterst kwetsbaar voor deze benadering, maar ook adolescenten en (jong-) volwassenen in een sterke afhankelijkheidsrelatie, zoals die van een coach en sporter, zijn gevoelig voor dit proces (11). Wanneer er sprake is van grooming, zal de pleger zijn slachtoffer bewust kiezen, zich opwerpen als een vaderfiguur en een vertrouwensrelatie opbouwen. Zo kunnen beloningen of bedreigingen zoals 'ik zet je uit het team' ervoor zorgen dat de sporter stilzwijgend toestemt. Geslaagde grooming, waarbij de pleger en het slachtoffer een affectieve band opbouwen, kan ervoor zorgen dat het slachtoffer verliefd wordt op de pleger. Deze emotionele band maakt de drempel tot onthulling of aangifte vaak onbereikbaar hoog. Dit type plegers maakt vaak gebruik van een machtspositie binnen de vereniging en geniet vaak veel aanzien en vertrouwen. In combinatie met populariteit en uitstekende sociale vaardigheden kan dit leiden tot ongecontroleerde machtsuitoefening. Wanneer preventieve, repressieve en curatieve maatregelen ten aanzien van SGG ontbreken, krijgt de pleger vrijgeleide om het groomingsproces op te starten.

Het groomingsproces is typerend voor toenaderingsgedrag, dat we vaak terug te vinden bij pedofiele seksuele plegers. Echter, het is belangrijk om te vermelden dat niet alle incidenten van SGG toe te schrijven zijn aan pedofiele plegers, en dat deze niet noodzakelijk vooraf gegaan worden door een groomingsproces. Zo zijn er tal van andere processen die een rol kunnen spelen bij het stellen van SGG: gebrek aan impulscontrole, ontremming bijvoorbeeld door alcoholgebruik, experimenteergedrag tijdens de puberteit. De wetenschappelijke evidentie voor grooming in de sport is op de dag van vandaag dan ook nog zeer beperkt en berust vaak 'slechts' op het verzamelen van getuigenissen van slachtoffers (11).

Vaak wordt er met argusogen gekeken naar de (mannelijke) coach die onaanvaardbaar seksueel gedrag stelt ten aanzien van sporters, maar in recent onderzoek is aangetoond dat wanneer jongeren negatieve seksuele ervaringen hebben in een sportcontext, dit veelal te wijten is aan grensoverschrijdend of experimenteergedrag van en door

leeftijdsgenoten (12). In dat geval is er geen sprake van een hiërarchische relatie tussen pleger en slachtoffer, hoewel er uiteraard wel sprake kan zijn van sociale machtsverschillen en groepsdruk. Meer onderzoek naar de profielen van volwassen en minderjarige plegers van SGG in een sportcontext dringt zich op.

TOPSPORT

Jonge topsporters die uren per dag zeer ambitieus bezig zijn met hun sport, vormen een uiterst kwetsbare groep. De een-op-een-trainingsmomenten met de coach, de buitenlandse trainingskampen en toernooien scheppen praktische mogelijkheden van afzondering. Uit onderzoek blijkt dat dit zeer risicovolle situaties zijn (3). Ook het belang van sportief succes mag niet onderschat worden. Soms is de prestatiedruk bij (aankomende) topatleten zo groot, dat alles moet wijken. SGG is dan 'slechts een kleine opoffering' voor de sporter, op de weg naar de verhoopte sportroem.

SLACHTOFFERKENMERKEN

Naast de hierboven aangegeven risicofactoren voor SGG in een sportcontext, zijn de risicofactoren voor slachtoffers zeer gelijklopend met die in andere sociale settings. Meisjes hebben statistisch gezien meer kans om slachtoffer te worden van SGG dan jongens. Psychisch en cognitief kwetsbare kinderen hebben ook een verhoogd risico. Ook eerdere mishandeling, bijvoorbeeld in familiale context, en verwaarlozing blijken risicofactoren te zijn (13). Verder verhoogt ook de afwezigheid van één van de ouders, door emotionele problemen, ziekte, verslaving of andere de kans op slachtofferschap (14).

In tegenstelling tot intrafamiliaal seksueel misbruik van kinderen, is het onderzoek naar de prevalentie van SGG in de sport nog zeer beperkt. Tot op heden hebben slechts een aantal bescheiden studies aangetoond dat er ook daar een probleem is. Hoe groot dat probleem net is, is tot op heden onbekend. Gezien de noodzaak van een methodologisch sterkere onderzoeksopzet met een voldoende grote steekproef in een algemene populatie, schreef de Vlaamse overheid in 2012 een onderzoek uit dat ondersteund werd door het Nederlands Olympisch Comité en de Nederlandse sportfederatie (NOC*NSF).

VLAAMS-NEDERLANDS ONDERZOEK NAAR DE PREVALENTIE VAN SGG IN DE SPORT

In 2012 schreef de Vlaams minister van sport Philippe Muyters een overheidsopdracht uit om ethisch verantwoord sporten te onderzoeken. Eén van de studies binnen deze opdracht betrof de prevalentie van seksueel, maar ook fysiek en psychisch, grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van kinderen in de Vlaamse sport. Ook

de koepelfederatie Nederlands Olympisch Comité en Nederlandse Sportfederatie (NOC*NSF) onderschreef de nood aan prevalentiecijfers waardoor hetzelfde onderzoek ook kon plaatsvinden in Nederland. Dit artikel focust op de onderzoeksresultaten aangaande SGG.

ONDERZOEKSOPZET

De vragenlijst voor dit onderzoek werd gebaseerd op een studie van Alexander en collega's uit Edinburgh, die een websurvey ontwikkelden voor het meten van negatieve ervaringen in de sport (12) bij eerstejaarsstudenten in Groot-Brittannië. In voorbereiding van het Vlaams-Nederlandse prevalentieonderzoek, werd deze vragenlijst

vertaald en geoptimaliseerd. Grensoverschrijdend gedrag werd opgedeeld in drie subtypes: psychologisch, fysiek en seksueel geweld. De items reflecteerden een brede waaier aan gedragingen, van onaangename aanrakingen of roddels, tot zeer ernstig geweld. Zeventien van de in totaal 44 items omvatten SGG ervaringen (**Tabel 1**). Alle items werden voorgelegd aan experts in (beleid over, onderzoek naar, hulpverlening aan) kindermishandeling, die aan de items een ernstscore (laag - medium - hoog) toekenden om zo een objectief mogelijke inschatting van de ernst te bekomen. Een matrix opgebouwd op basis van deze ernstinschatting en de zelfgerapporteerde frequentie van de ervaringen maken een indeling in mild, matig en ernstig

Tabel 1: Prevalentiecijfers 'Ervaringen met seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport' in een steekproef van 4.043 Nederlandse en Vlaamse volwassenen die als kind aan sport deden.

	Totaal n = 4.043 (%)	Vrouw n = 2.210 (%)	Man n = 1.829 (%)	VL n = 2.044 (%)	NL n = 1.999 (%)
Je werd nagefloten of nageroepen	8,3	10,3*	5,8	9,5*	7,0
Je was het onderwerp / slachtoffer van seksistische grappen	4,8	5,5*	3,9	5,6*	3,9
Er werd inbreuk gemaakt op je privacy (denk bijv. aan iemand die te dicht bij je kwam staan, iemand die ongevraagd binnenkwam in de kleedkamer)	4,4	6,1*	2,4	5,2	3,6
Er werden seksueel getinte opmerkingen over je uiterlijk en dergelijke gemaakt	4,3	5,7*	2,7	5,2	3,4
Je werd met een opdringerige (seksuele) blik bekeken	3,8	4,9*	2,3	4,7*	2,7
Je werd tijdens het sporten aangeraakt op een manier die je ongemakkelijk deed voelen (bv. tijdens een instructie)	2	2,7*	1,1	2,4	1,5
Je werd buiten het sporten aangeraakt op een manier die je ongemakkelijk deed voelen (bv. een knuffel na een wedstrijd)	2	2,3	1,6	2,7*	1,2
Iemand heeft je seksueel betast terwijl je dat niet wilde	2	2,3	1,6	2,6*	1,3
Men wreef of masseerde je op een manier die je ongemakkelijk deed voelen	1,8	2	1,5	2,3	1,2
Iemand toonde je zijn/haar geslachtsdelen (in jouw aanwezigheid of via internet), terwijl je dat niet wilde	1,8	1,6	2	2,5*	1,0
Iemand dwong je hem/haar te zoenen, terwijl je dat niet wilde	1,7	1,7	1,7	2,4*	1,0
Je werd gevraagd om alleen met iemand te zijn waardoor je je ongemakkelijk voelde	1,6	1,7	1,5	2,0	1,2
Je ontving ongewenst seksuele telefoontjes, kaartjes, briefjes, e-mails, sms'jes, foto's, filmpjes (ook via mobiel/gsm, op internet)	1,6	1,4	1,7	2,4*	0,7
Iemand probeerde seks met je te hebben terwijl je dat niet wilde	1,5	1,5	1,6	2,1	1,0
Iemand dwong je tot seks waarbij sprake was van penetratie (oraal, vaginaal of anaal)	1	0,9	1,1	1,5*	0,5
Je ontving ongewenst seksuele foto's, filmpjes, al dan niet via internet, waarop je zelf te zien/horen was	0,7	0,5	0,9	1,2	0,2
Je werd tegen je zin gevraagd om je uit te kleden, poses aan te nemen of seksuele handelingen te verrichten in aanwezigheid van iemand (met/zonder camera) of via de sociale media	0,7	0,6	0,9	1,0	0,4
Op z'n minst één ervaring met SGG	14,3	17,2*	10,8	16,7*	11,9

*= p < 0,005

grensoverschrijdend gedrag mogelijk. Vervolgens werd de vragenlijst omgebouwd tot een websurvey en uitgebreid getest in een pretest en een pilotstudie. De studie kreeg de toelating van de Commissie voor Medische Ethiek van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen/ Universiteit Antwerpen.

Er werd een representatieve steekproef genomen uit het online onderzoekspanel van het marktonderzoeksbureau GfK, bestaande uit 4.043 volwassenen uit de Vlaamse en Nederlandse bevolking tussen 18 en 50 jaar. Al deze volwassenen werden geselecteerd op hun deelname aan georganiseerde sport voor de leeftijd van 18 jaar en waren, na *informed consent*, bereid om aan het online vragenlijstonderzoek deel te nemen. De man-vrouwverhouding van de steekproef bedroeg 45-55% en respondenten waren afkomstig uit alle regio's van Nederland en Vlaanderen. Het opleidingsniveau kende een goede mix met 16% die geen of maximaal lager middelbaar onderwijs voltooiden, 42% met een diploma van middelbaar onderwijs en 42% met een diploma van hoger onderwijs of universiteit. Bijna 8% van de respondenten gaf aan holebi te zijn. Daarnaast behoorde 8% van de onderzoekspopulatie tot een etnische minderheidsgroep.

RESULTATEN

Prevalentie

Veertien procent van de respondenten rapporteerde minstens één ervaring met SGG in de sport. Vlaamse respondenten rapporteren significant meer ervaringen met SGG dan Nederlanders (**Tabel 1**). SGG werd significant meer gemeld door vrouwen dan mannen. Echter, wanneer we kijken naar de ernstigere en minder prevalentie vormen van SGG ('hands-on' gedrag, dit is gedrag waarbij sprake is van lichamelijke contact), ongewenste seksuele berichten en (poging tot) verkrachting, zien we dat er geen significante verschillen zijn tussen mannen en vrouwen, wat dus wil zeggen dat zowel mannen en vrouwen als -18-jarigen even vaak dit ongewenst gedrag ervoeren in een sportcontext.

Ernst

Wanneer we de gerapporteerde ervaringen op basis van de intensiteit en frequentie opdelen in ernstcategorien (**Figuur 1**), zien we dat 13% van de slachtoffers matig of ernstig SGG heeft ervaren. Zes procent van alle respondenten werd slachtoffer van ernstig SGG in een sportcontext. Twee procent van alle respondenten rapporteerde enkel milde ervaringen met SGG, zoals eenmalige verbale of non-verbale seksuele intimidatie (aanstaren, nafluiten, seksuele blikken of opmerkingen ontvangen).

Verder constateerden we combinaties van verschillende types van grensoverschrijdend gedrag. Bijna de helft van

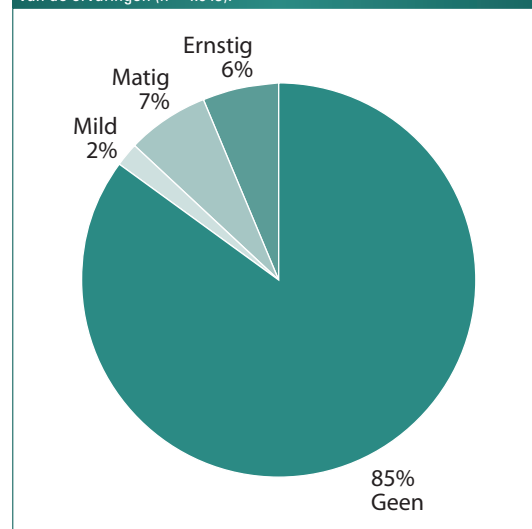
de respondenten (44%) rapporteerde minstens één ervaring met grensoverschrijdend gedrag, en 4% van de totale steekproef rapporteerde ervaringen met elk van de drie vormen. Opvallend hierbij is dat de meerderheid van de respondenten die SGG rapporteren, ook psychisch en fysiek grensoverschrijdend gedrag ervoer (respectievelijk 80 en 67%). De meerderheid van alle volwassenen die SGG rapporteren heeft deze gedragingen niet eenmalig, maar meerdere keren ervaren.

Risicogroepen

In deze steekproef gaven 112 van de 4.043 volwassenen aan dat ze reeds voor de leeftijd van 18 jaar sport op internationaal niveau beoefenden. Deze deelgroep rapporteert significant meer SGG dan respondenten die niet op internationaal niveau sporten, wat suggereert dat topsport een risicofactor is voor het meemaken van grensoverschrijdend gedrag (**Tabel 2**). Verder kunnen bijkomende ogenschijnlijke kwetsbare groepen geïdentificeerd worden. Zo zegt één op de drie volwassenen die als kind deelnamen aan sportactiviteiten voor kinderen met een beperking dat ze SGG ervoeren. Sporters van vreemde origine (of waarbij één van de ouder(s) van vreemde origine is/zijn) en holebi-sporters rapporteren ook meer SGG dan respondenten die niet tot deze groepen behoren. Voor de significantie en odds ratios van deze minderheidsgroepen, verwijzen wij naar tabel 5 in referentie 1.

Wat opvallend is, is dat we zowel in Vlaanderen als in Nederland, evenals bij elke leeftijdsgroep respondenten sportend in de jaren 70, 80, 90, 00 of 10 gelijkaardige prevalentiecijfers terug vinden. Grensoverschrijdend gedrag

Figuur 1: Ernstclassificatie op basis van intensiteit en frequentie van de ervaringen (n = 4.043).

Tabel 2: Prevalentiecijfers van seksueel grensoverschrijdend gedrag (SGG) in kwetsbare subgroepen.

	Totaal	Allochtone sporters	Holebi-sporters	Internationale sporters	Andersvalide sporters
	%	%	%	%	%
	n = 4.043	n = 334	n = 308	n = 112	n = 183
Op z'n minst een éénmalige ervaring met SGG	14,3	20,3*	25,1*	28,6*	33,5*

*= p-waarde < 0,005

ten aanzien van kinderen lijkt dus geen nieuw fenomeen, maar eerder een constante over de jaren heen.

BEPERKINGEN VAN DIT ONDERZOEK

Uiteraard heeft het retrospectief bevragen van volwassenen over ervaringen tijdens de kindertijd enkele beperkingen. Het gebruik van een online onderzoekspanel, de mogelijke 'memory bias', de gevoeligheid van het thema en de subjectiviteit van de ervaringen zorgen ervoor dat deze cijfers met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd moeten worden. Echter, onderzoek over retrospectieve zelf-rapportage van jeugdtrauma toont aan dat er eerder sprake is van een onderschatting van de prevalentie, dan wel een overschatting (15).

CONCLUSIE

SGG ten aanzien van kinderen in de sport vormt wel degelijk een probleem in Vlaanderen en Nederland, zowel in het verleden als vandaag. De prevalentie van SGG in dit Vlaams-Nederlands onderzoek is 14%, waarbij 1 op 7 respondenten matig of ernstig SGG rapporteert. De uitingsvormen, intensiteit, frequentie en duur van SGG zijn zeer divers. We constateren een overlap tussen de verschillende types van grensoverschrijdend gedrag. Verder tonen deze resultaten aan dat op jonge leeftijd sporten op internationaal niveau de kans op het meemaken van SGG sterk verhoogt. Ook minderheidsgroepen, zoals allochtone sporters, holebi- en andersvalide sporters lijken kwetsbare groepen te zijn voor het ervaren van SGG in een sportomgeving.

VERDER ONDERZOEK

Verder onderzoek in deze dataset zal meer inzicht verschaffen in het profiel van de pleger van SGG in de sport. Zo kan geverifieerd worden of het in de meeste gevallen leeftijdsgenoten (i.e. medesporters) zijn die SGG stellen, zoals recentelijk in ander onderzoek aangetoond werd (12). Meer informatie over het profiel/de profielen van plegers van SGG in de sport, zal ons in staat stellen om het preventiebeleid gericht te focussen op de potentiële slachtoffers en plegers. Ook diepgaander onderzoek naar de specifieke risicofactoren binnen een sportcontext, zal het preventiebeleid ten goede komen. In een volgend artikel wordt het

preventiebeleid in de Vlaamse sport toegelicht en wordt een voorstel gedaan aan de sportarts om hierin een actieve rol op te nemen.

* Dit artikel is gebaseerd op het artikel 'Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium', gepubliceerd in 'Child Abuse & Neglect – the International Journal' (1).

Referenties

- Vertommen T, Schipper-van Veldhoven N, Wouters K, et al. Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium. *Child Abuse Negl Int J* 2016;51:223-36.
- Schipper-van Veldhoven NH. Sports in a pedagogical perspective. In: Harvey S, Light R, editors. *Ethics in Youth Sport: Policy and pedagogical applications*. London: Routledge; 2012. p. 122-35.
- Cense M, Brackenridge CH. Temporal and developmental risk factors for sexual harassment and abuse in sport. *Eur Phys Educ Rev* 2001;7:61-79.
- Kirby S, Greaves L, Hankivsky O. *The Dome of Silence: Sexual Harassment and Abuse in Sport*. Halifax: Fernwood Publishing; 2000.
- NOC*NSF. Gedragsregels ter preventie van seksuele intimidatie in de sport. [Code of conduct for the prevention of sexual harassment in sport]. Arnhem: NOC*NSF; 1997.
- Frans E, De Bruycker A. Raamwerk Lichamelijke en Seksuele Integriteit en Beleid in de Sport. Kwaliteit, preventie en reactie in jouw sportorganisatie [Internet]. Brussel: Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media; 2012. Available from: www.cjism.vlaanderen.be/gezondsporten/evs/RaamwerkSeksualiteitEnBeleidPrintable_Sportorganisatie.pdf
- Fasting K, Chroni S, Hervik SE, Knorre N. Sexual harassment in sport toward females in three European countries. *Int Rev Sociol Sport* 2011;46:76-89.
- Stoltenborgh M, van Ijzendoorn MH, Euser EM, Bakermans-Kranenburg MJ. A global perspective on child sexual abuse: meta-analysis of prevalence around the world. *Child Maltreat* 2001;16:79-101.
- Brackenridge CH. *Spoilsports: understanding and preventing sexual exploitation in sport*. London: Routledge; 2001.
- Volkwein KAE, Schnell FI, Sherwood D, Livezey A. Sexual harassment in sport perceptions and experiences of American female student-athletes. *Int Rev Sociol Sport* 1997;32:283-95.
- Brackenridge C, Fasting K. The grooming process in sport: narratives of sexual harassment and abuse. *Auto Biogr* 2005;13:33-52.
- Alexander K, Stafford A, Lewis R. *The experiences of children participating in organised sport in the UK*. Edinburgh: Dunedin Academic Press; 2011.
- van der Ploeg J, de Groot R. *Kindermishandeling: een complex probleem*. Antwerpen & Apeldoorn: Garant; 2010.
- Putnam FW. Ten-year research update review: Child sexual abuse. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 2003;42:269-78.
- Hardt J, Rutter M. Validity of adult retrospective reports of adverse childhood experiences: review of the evidence. *J Child Psychol Psychiatry* 2004;45:260-73.